

10. Сомова Є. З Днем народження Єврорегіон «Буг» / Є. Сомова // Волинь. – 1999. – 30 верес.
11. Павишин А. Українські могили в Польщі / А. Павишин // Львівська газета., – 2005. – 30 черв. – № 112 (678).
12. Перстньова Н. Транскордонне співробітництво або український досвід єврорегіонів / Н. Перстньова // Дзеркало тижня. – 2000. – 15–21 лип. – № 28 (301).
13. Стрільчук Л. Єврорегіон «Буг»: історія і сучасність / Л. Стрільчук // Українська історична наука на порозі ХХІ століття : доп. та повідомл. Міжнар. наук. конгресу (Чернівці, 16–18 трав. 2000 р.). – Чернівці : [б. в.], 2001. – Т. 3. – С. 115–119.
14. Стрільчук Л. В. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : монографія / Л. В. Стрільчук. – Луцьк : Волин. старожитності, 2013. – 608 с.
15. Стрільчук Л. Інституційні складові українсько-польських гуманітарних взаємин і співробітництва : монографія / Л. Стрільчук, В. Стрільчук. – Луцьк : Волин. старожитності, 2013. – 258 с.
16. Щепаняк Т. ЗІК: Бродівські пластуни та польські харцери вшанують пам'ять жертв Гути-Пеняцької – пластовий портал [Електронний ресурс] / Т. Щепаняк. – Режим доступу : <http://www.plast.org.ua/news?newsid=7564>
17. Щепаняк Т. Волинський монітор: Скаути без кордонів. Пластовий портал. [Електронний ресурс] / Т. Щепаняк. – Режим доступу : <http://www.plast.org.ua/news?newsid=9315>
18. Щерба Г. Шляхи активізації транскордонного співробітництва в умовах європейської інтеграції / Г. Щерба // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2009. – № 4. – С. 39–44.

УДК 94(477.82)«1941–1945»323.2

Олег Ленартович

Поліська наступальна операція

У статті відтворено хід бойових дій на південно-західній ділянці німецько-радянського фронту навесні 1944 р. Розпочата силами партизанських з'єднань О. Федорова, С. Малікова, В. Карасьова, М. Прокоп'юка 23 лютого 1944 р. операція мала на меті звільнити м. Ковель. Партизанські загони зробили безуспішну спробу наступу. Нездатність виконати бойове завдання силами партизанських загонів спонукало радянське командування до відновлення наступу силами 2-го Білоруського фронту. Бої тривали від 15 березня по 5 квітня 1944 р. Результатом стало звільнення райцентрів Любешів, Голоби, Рожище. Німецькі війська змушені були відступити за р. Прип'ять, залишивши територію Камінь-Каширського, частково Любешівського і Ковельського районів. Були створені передумови майбутнього наступу на люблінському та брестському напрямках. Увагу зацентовано на героїчній боротьбі гвардійських кавалерійських та стрілецьких дивізій 13-ї армії, жертвності радянських солдатів та офіцерів, проявленій у боях за визволення Луцька, Рівного та інших населених пунктів.

Ключові слова: Червона армія, вермахт, окупація, війна, героїзм.

Ленартович Олег. Полесская наступательная операция. В статье воспроизведен ход боевых действий на юго-западном участке германо-советского фронта весной 1944 г. Начата силами партизанских соединений А. Федорова, С. Маликова, В. Карасева, М. Прокопьюк 23 февраля 1944 г. операция имела целью освобождение г. Ковеля. Партизанские отряды сделали безуспешную попытку наступления. Неспособность выполнить боевую задачу силами партизанских отрядов побудило советское командование к восстановлению наступления силами 2-го Белорусского фронта. Бои продолжались от 15 марта по 5 апреля 1944 г. Результатом стало освобождение райцентров Любешов, Голобы, Рожище. Немецкие войска вынуждены были отступить за р. Припять, оставив территорию Камень-Каширского, частично Любешовского и Ковельского районов. Были созданы предпосылки будущего наступления на Люблинском и Брестском направлениях. Внимание акцентируется на героической борьбе гвардейских кавалерийских и стрелковых дивизий 13-й армии, жертвенности советских солдат и офицеров проявленных в боях за освобождение Луцка, Ровно и других населенных пунктов.

Ключевые слова: Красная армия, вермахт, оккупация, война, героизм.

Lenartovich Oleg. Poliska Offensive Operation. The paper reproduced the course of hostilities in the south-western part of the Soviet-German front in spring 1944 by the outbreak of partisan connections A. Fedorov, S. Malikov, V. Karasev, M. Prokop'yuka February 23, 1944 it had to purpose of the release. Kovel. Forces guerrilla groups was made an unsuccessful attempt to attack. No ability to perform combat mission by the guerrilla groups, prompted the Soviet command to restore the offensive forces of the 2nd Belarussian Front. The fighting lasted from March 15 to April 5, 1944 result was the release of regional centers Lyubeshiv, Holoby, Rozhishche. German troops were forced to retreat by the district. Pripjat leaving the territory Kashyrsky stone, partially Liubeshiv and Kovel areas. There were set the stage for future onset of Lublin and Brest directions. The author focuses on the heroic struggle of the Guard cavalry and infantry divisions of the 13th Army, sacrifice of Soviet soldiers and officers manifested in the battles for the liberation of Lutsk, Rovno and other liberated villages. Tags: Red army, the Wehrmacht, occupation, war, heroism.

Key words: Red Army, the Wehrmacht occupation, war, heroism.

Постановка наукової проблеми та її значення. Друга світова війна є однією із найбільш трагічних сторінок в українській історії. Жодна інша країна не заплатила таку високу ціну за перемогу над німецько-фашистськими загарбниками. Від початку бойових дій в червні 1941 р. Україна опинилася в центрі подій. Стрімкий наступ вермахту призвів до швидкої окупації більшої частини європейської частини СРСР. Неймовірних зусиль коштувало Червоній армії зупинити ворога, а згодом перейти до поступового звільнення окупованих територій.

Особливе місце в історії Другої світової війни відіграла Луцько-Рівненська наступальна операція. Її успішне проведення забезпечило можливість отримати стратегічну ініціативу і розвинути наступ у напрямку державного кордону.

До менш успішних бойових наступальних операцій відноситься Поліська. Розпочата силами партизанських з'єднань О. Федорова, С. Малікова, В. Карасьова, М. Прокоп'юка 23 лютого 1944 р. вона мала на меті звільнення м. Ковеля. Партизанські загони зробили безуспішну спробу наступу. Лише діями військових підрозділів 2-го Білоруського фронту вдалося досягнути певного успіху, хоча основне завдання так і не було виконане. Бої тривали від 15 березня по 5 квітня 1944 р. Результатом стало звільнення райцентрів Любешів, Голоби, Рожище. Німецькі війська змушені були відступити за р. Прип'ять, залишивши територію Камінь-Каширського, частково Любешівського і Ковельського районів. Були створені передумови майбутнього наступу на Люблінському та Брестському напрямках.

Загалом 1944 р. став роком повного звільнення території України від німецько-фашистських загарбників. У 70-ту річницю перемоги слід згадати про мужніх захисників вітчизни, які ціною власного життя здобули перемогу над ворогом.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Історіографію проблеми можна умовно поділити на кілька груп, а саме: радянську та сучасну українську. Проте в кожній переважають праці загального характеру. Серед доробку вітчизняних дослідників слід відзначити наукові розвідки Г. Бондаренка, В. Кудя, М. Калініченко, А. Павлович, П. Шафети та ін. [2–6].

Детальна інформація про перебіг і специфіку подій міститься в мемуарній літературі, зокрема книзі К. Рокосовського «Солдатский долг», А. Федорова «Последняя зима», але вона потребує додаткової перевірки та підтвердження фактичними матеріалами.

Мета цієї статті – відтворити хід бойових дій, що відбувалися в процесі реалізації Поліської наступальної операції; з'ясувати особливості тактики застосування кавалерійських корпусів у складних природних умовах; вшанувати пам'ять визволителів нашої землі, спонукати сучасників до вивчення та аналізу досвіду проведення наступальних військових операцій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Звільнення Волині від німецько-фашистських окупантів відбувалося в кілька етапів. У ході Луцько-Рівненської наступальної операції до весни 1944 р. було звільнено Маневицький, Цуманський, Ківерцівський райони, міста Луцьк та Рівне. Склалися передумови для розвитку наступу Червоної армії в напрямку державного кордону. Важливе стратегічне значення мало м. Ковель, контрольоване окупантами. Це потужний залізничний вузол, від якого залежало забезпечення військ, що впливало на успішне проведення літньої кампанії.

Станом на березень 1944 р. лінія фронту проходила в районі Любешова на півночі, далі – західніше Маневич, далі – на південь, східніше Переспи і Рожищ, далі від Луцька на Дубно [1, с. 41]. Успіх Поліської наступальної операції мало забезпечити виведення з ладу ковельського залізничного вузла, координація дій численних партизанських загонів, що діяли в регіоні, та регулярних військових підрозділів 2-го Білоруського фронту.

У січні 1944 р. Український штаб партизанського руху поставив перед партизанськими з'єднаннями під командуванням О. Федорова завдання оволодіти Ковелем. Для підсилення цього підрозділу на Волинь було перекинуто загони під командуванням С. Малікова, В. Карасьова, М. Прокоп'юка [2, с. 271]. Це дало змогу створити потужне угруповання, що перевищувало чисельність ворога. Так, з'єднання О. Федорова нараховувало 5257 осіб, з'єднання С. Малікова – 4100 осіб [3, с. 175; 4, с. 74]. Основною проблемою цих підрозділів було погане забезпечення, лише стрілецьке озброєння, відсутність досвіду проведення фронтових операцій та, як відзначають радянські джерела, низький моральний дух. Це пояснюється значною кількістю місцевих добровольців, які необізнані з військовою справою. Хоча серед партизанів були і фахові військові спеціалісти, зокрема, підривники та розвідники.

Диверсійні операції західніше Ковеля проводили загони П. Коротченка. Вони зосередилися в районі населеного пункту Туричани, за 35 км на південний захід від міста. Підивники цього підрозділу контролювали лінії залізничного сполучення між населеними пунктами Ковель–Холм, Ковель–Брест, Ковель–Володимир-Волинський, створюючи незручності і завдаючи суттєвих втрат німецьким частинам [5, с. 152].

Важливе стратегічне значення ковельського залізничного вузла розуміло і гітлерівське командування. Гарнізон Ковеля складався більше ніж із 2000 німецьких і 400 угорських солдатів. В їхньому розпорядженні було десять танків і бронемашин. Підступи до міста обороняли підрозділи, розміщені у навколишніх селах Доротищі, Облапах, Секуні, Несухойжі. Як у самому місті, так і на його околицях було створено систему дротяних загорож, дотів, дзотів, мінних полів. У разі потреби окупаційні війська могли розраховувати на швидке надходження підкріплення залізницею або мережею шосейних доріг, що робило успішний штурм міста складним завданням.

Розуміючи, що успіх операції залежить від скоординованих дій з частинами 2-го Білоруського фронту, О. Федоров прибув до її штабу. Однак командувач фронту генерал-полковник П. Курочкін не виявив готовності до спільних бойових дій. Таку позицію командувача радянська історіографія пояснювала тим, що підготовка до наступу на Ковель не була завершена, а отже передчасно втягуватися в бойові дії і розкривати власні плани перед ворогом недоцільно. Тоді виникає питання, чому Український штаб партизанського руху наполягав на негайному початку операції без участі регулярних частин. Можна лише висловити здогад, що причиною неготовності 2-го Білоруського фронту стала необхідність боротьби із загонами УПА і забезпечення безперервної роботи тилу, а кваліфікація Т. Строчака – загрозою захоплення Ковеля підрозділами 27-ї Волинської дивізії АК, яка хоч і позиціонувала себе як союзник Червоної армії, але мала на меті відродити польську державу в межах кордонів, які існували до 1939 р.

Залишений без підтримки армійських частин О. Федоров змушений був виконати наказ. Згідно з планом удар на Ковель мали завдати з двох напрямків: з північного сходу з'єднання О. Федорова, а з північного заходу і заходу загони С. Малікова. Наступ почався 23 лютого 1944 р. На шляху до Ковеля підрозділи О. Федорова мали захопити містечко Несухойжі. Згідно з розвідданими його обороняв німецький гарнізон у кількості однієї роти. Однак перед початком атаки з'ясувалося, що він був посилений двома батальйонами 17-го полку СС. Незважаючи на впертий опір ворога, батальйони під командуванням С. Григоренка, М. Николенка і Ф. Лисенка взяли населений пункт. Німецьке командування розуміло, що кінцевою метою наступу партизанів є Ковель, тому використало резерви і розпочало контрнаступ. Кілька разів містечко переходило з рук в руки. Важкі бої точилися в районі населених пунктів Кричевичі, Скулин, Доротищі, Облапи, Білін [2, с. 277]. Тим часом з'єднання С. Малікова розгорнуло наступ на Ковель з північного заходу. Його 3-й полк захопив села Кричевичі і Черемошне, 1-й полк – Сераховичі, Секунь, обійшов Облапи, розбив гарнізон блокпоста на залізниці Ковель–Брест і вийшов на окраїну Ковеля. У результаті важких боїв за місто партизани змушені були відступити, а вся наступальна операція завершилася невдачею [4, с. 186]. Український штаб партизанського руху змушений був віддати наказ відступити від міста.

Попри невдачу в радянській історіографії ця операція оцінюється позитивно. В період з 23 по 28 лютого було знищено близько 2 тис. ворожих солдатів та офіцерів, чотири танки, 58 автомашин. Частина резервів гітлерівців була відтягнута на боротьбу з партизанами і не використовувалася у боях за Луцьк (контратака ворога розпочалася 23 лютого). Нарешті ця операція дала змогу підготуватися до наступу частинам 2-го Білоруського фронту [4, с. 84; 5, с. 156].

25 лютого 1944 р. генерал-полковник П. Курочкін видав наказ про підготовку наступу на ковельському напрямку. Після узгодження зі Ставкою із 15 березня по 5 квітня 1944 р. була проведена Поліська наступальна операція. За задумом командування передбачалося нанесення силами 47-ї армії головного удару в обхід Ковеля з півночі й півдня. 70-та армія повинна була завдати удару з рубежу Любешів–Седлище на Камінь-Каширський. 61-ша армія мала звільнити від ворога південний берег р. Прип'ять на ділянці Давид-Городок–Пінськ [5, с. 158].

Їм протистояли частини дивізійної групи під командуванням обергрупенфюрера СС Баха у складі 213-ї німецької охоронної дивізії 17-го поліцейського полку СС, 5-го й 622-го саперних батальйонів і 10-го окремого зенітно-ракетного дивізіону. В тилу ковельського укріпрайону перебували 9-та і 19-та піхотні угорські дивізії [6, с. 245].

15 березня війська 2-го Білоруського фронту перейшли в наступ. Головний удар нанесено на ковельському напрямку силами шести стрілецьких дивізій та трьох танкових полків 47-ї армії. Одночасно наступ розпочали частини 70-ї і 13-ї армій 1-го Українського фронту. Результатом скоординованих дій став прорив оборони ворога. До кінця дня 18 березня 1944 р. німецький гарнізон у Ковелі був оточений. Решта військ ворога змушена була відступити на 15–20 км на захід. Наступні кілька днів бої точилися безпосередньо за м. Ковель. Були сформовані спеціальні штурмові групи. Однак оточений в місті ворог не здавався. Німецьке командування постійно робило спроби деблокувати ковельський гарнізон. Авіація люфтвафе організувала доставку зброї, боєприпасів і продовольства в

місто. На зовнішньому фронті відбувалися постійні контратаки німецьких військ. Жорстокі бої розгорілися на рубежі Стара Вижва–Торговище.

Щоб використати військовий потенціал партизанських з'єднань, штаб 47-ї армії направив у ворожий тил заступника командира 277-го стрілецького полку майора М. Покровського. Основним завданням цих підрозділів визначалося блокування комунікацій ворога та знищення невеликих гарнізонів. Результатом такої взаємодії став підрив п'яти німецьких ешелонів поблизу Ковеля, знищення партизанами гарнізону в с. Тур, Стара Виживка [5, с. 229].

У другій половині березня і на початку квітня гітлерівці перекинули на ковельський напрямок чотири піхотні і три танкові дивізії, два дивізіони штурмової артилерії і один окремих танковий батальйон [6, с. 251]. Серед передислокованих частин була і відома танкова дивізія СС «Вікінг». Концентрація ударних бойових частин ворога відбулася на ділянці фронту Любомль–Маціїв.

Зосередивши на зовнішньому фронті потужний бронетанковий кулак, на початку квітня німецькі війська прорвали оборону 2-го Білоруського фронту в районі Маціїв–Тупали і рухаючись вздовж залізниці деблокували Ковель. 23 квітня радянські війська змушені були залишити Турійськ, на правому фланзі 70-та армія перейшла до оборони під Ратне [7, с. 248; 10; 11].

Невдача проведеної операції спонукала Ставку Верховного Головнокомандування прийняти рішення про розформування 2-го Білоруського фронту. Відповідно до наказу від 5 квітня його частини були передані 1-му Білоруському фронту. Й. Сталін доручив генералу армії К. Рокосовському вжити всіх необхідних заходів, щоб зупинити контрнаступ ворога і повернути контроль над м. Ковелем. Ознайомившись із ситуацією на місці, К. Рокосовський відмовився від проведення окремої військової операції по звільненню Ковеля. Готувалася велика фронтова операція силами Білоруських фронтів. Вона отримала назву «Багратіон». Її наслідком стало звільнення м. Ковеля 6 липня 1944 р. та останнього окупованого населеного пункту Волинської області містечка Шацька 21 липня 1944 р. [8, с. 506; 12; 13].

Висновок. Таким чином, Поліська наступальна операція була невдалою. Основної мети так і не вдалося досягти. Ковель залишився під контролем німецької армії. Та все ж вона не була безрезультатною. Радянським військам вдалося просунути на захід від 30 до 40 км. Було звільнено сотні населених пунктів. Серед них райцентри Любешів, Голоби, Рожище. Німецькі війська змушені були відступити за р. Прип'ять, залишивши територію Камінь-Каширського, частково Любешівського і Ковельського районів. Були створені передумови майбутнього наступу на люблінському та брестському напрямках.

Бої за визволення Волині тривали до липня 1944 р. Ці події 70-літньої давнини сповнені трагічних і героїчних сторінок. Під час визволення області загинуло 25 500 радянських воїнів, серед них 26 – Герої Радянського Союзу. Після звільнення понад 107 тис. волинян було мобілізовано в діючу армію. Їм довелося звільняти країни Східної Європи, пройти довгий шлях до перемоги.

Джерела та література

1. Звільнення Волинської області від німецько-фашистських загарбників (історична карта) // Атлас Волинської області. – М. : [б. в.], 1991. – 645 с.
2. Федоров А. Последняя зима / А. Федоров ; лит. запись Е. Шатрова. – М. : Совет. писатель, 1981. – 368 с.
3. Замлинський В. З вірою у перемогу. Комуністична партія на чолі партизанської боротьби проти німецько-фашистських загарбників у західних областях України 1941–1944 / В. О. Замлинський. – К. : [б. в.], 1976. – 199 с.
4. Советская Украина в годы Великой Отечественной войны 1941–1945: Документы и материалы. В 3 т. Т. 3. Украинская ССР в завершающий период Великой Отечественной войны (1944–1945 гг.) : сб. док. и материалов / К. М. Архипенко, Т. Т. Гриценко и др. ; сост. П. И. Денисенко. – 2-е изд., доп. – Киев : Наук. думка, 1985. – 512 с.
5. Кудь В. Фронтові операції із визволення Волині у 1944 році / Вадим Олексійович Кудь // Волинь у Другій світовій війні : зб. наук. та публіцист. ст., присвяч. 60-річчю визволення Волинської обл. від фашистських загарбників / гол. ред. та упоряд. М. М. Кучерепа. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – С. 140–179.
6. Калашник М. Испытание огнем / М. Калашник ; ред. Н. Бакаева. – М. : Мысль, 1979. – 412 с.
7. Рокоссовский К. Солдатский долг. – Т 1. Пограничные войска СССР 1929–1938 / К. Рокоссовский. – М. : Воениздат, 1976. – 497 с.
8. Історія міст і сіл Української РСР. Волинська область / за ред. І. С. Клімаш, Н. Л. Алексеева, А. І. Вербівської та ін. – К. : Харк. книж. фабрика ім. М. В. Фрунзе, 1970. – 746 с.
9. Історія Волині з найдавніших часів до наших днів / авт. кол. : О. Г. Михайлюк, І. В. Кічий, М. Д. Півницький. – Львів : Вища шк., 1988. – 238 с.
10. Максименко І. Визволяючи Луцьк / І. Максименко // Радянська Волинь. – 1968. – 23 лют.

11. Михайлюк О. Історія Луцька. / О. Г. Михайлюк, І. В. Кічий. – Львів : Світ, 1991. – 192 с.
12. Радудевич М. Бої під Луцьком / М. Радудевич // Радянська Волинь. – 1979. – 16 берез.
13. Нариси історії Волинської обласної партійної організації / авт. кол. : П. А. Борковський, Н. В. Бурчак, Б. Й. Заброварний та ін. – Львів : Каменярь, 1981. – 250 с.

Ольга Сорокіна

Огляд історії української еміграції: генеза, напрями формування організаційних осередків

Статтю присвячено історіографічному аналізу сучасних досліджень української еміграції ХХ ст. У роботі на основі архівних матеріалів та опублікованих джерел досліджено основні етапи еміграційних рухів, роз'яснено тлумачення широкоживаних новітніх термінів і понять, які тісно пов'язані з еміграційними процесами ХХ ст. Висвітлено функціонування українських осередків на теренах багатьох країн Європи, на американському та австралійському континентах тощо.

Ключові слова: історіографія, українська еміграція, діаспора, осередки, країни Європи, Канада, США, організації.

Сорокіна Ольга. Обзор истории украинской эмиграции: генезис, направления формирования организационных ячеек. Статья посвящена историографическому анализу современных исследований украинской эмиграции ХХ в. В работе на основе архивных материалов и опубликованных источников исследуются основные этапы эмиграционных движений, объясняется толкование широко применяемых новейших терминов и понятий, которые тесно связаны с эмиграционными процессами ХХ в. Особое внимание уделяется освещению функционирования украинских организаций на территории многих стран Европы, на американском и австралийском континентах и т. п.

Ключевые слова: историография, украинская эмиграция, диаспора, ячейки, страны Европы, Канада, США, организации.

Sorokina Olga. Review of History of Ukrainian Emigration: Genesis, Directions of Forming of Organizational Cells. The article is devoted to the historiographical analysis of current research Ukrainian emigration of the twentieth century. In work on the basis of archival materials and published sources researched main stages of emigration movements, explained the latest interpretation of commonly used terms and concepts that are closely linked to the migration processes of the twentieth century. Particular attention is paid to lighting the functioning of Ukrainian organizations in many countries in Europe, the US and Australian continents, etc.

Key words: historiography, Ukrainian emigration, diaspora, cell, Europe, Canada, the United States, the organization.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Чим далі від нас відходить в історію ХХ ст., тим помітнішою стає проблема переосмислення й радикальної перебудови теоретико-методологічного складника наукового пізнання нашого минулого. Враховуючи те, що еміграція на сьогодні досить розповсюджене явище в Україні, вивчення цього процесу досить важливе з погляду врахування історичного досвіду, який може бути використаний як наочний приклад успішної адаптації та самоорганізації українців поза межами історичної батьківщини (Б. Крупницький, В. Марчак, І. Винниченко, Ф. Заставний, В. Ідзюк, В. Трощинський, А. Шевченко, Ю. Покальчук, Ю. Шаповал, В. Маруняк, О. Ковальчук, М. Гуцуляк, Г. Касьянов, Н. Терес, О. Каденюк) [6; 10; 16; 19–21; 24; 27; 29; 31; 38; 46].

На нинішньому етапі взаємин України й діаспори простежується підвищений інтерес до історико-культурних чинників в житті етнічних груп (В. Євтух, М. Палієнко, Л. Аза, О. Швачка, А. Попок, К. Чернова, Ю. Гладун, Б. Цимбал) [1; 8; 13; 33; 34; 42; 44].

Вивчення української діаспори займає центральне місце і в структурі етносоціологічного знання (В. Коцур, М. Шульга, Н. Кривда, Л. Левчук) [26; 48]. Соціологічний аналіз українського етносу, на думку Катерини Чернової, свідчить про наявність потужних хвиль міграційних процесів ХХ ст., які виникли внаслідок тривалої бездержавності, впливу зовнішніх чинників тощо. Усе частіше дослідники підкреслюють, що в умовах транскордонного та мультикультурного розвитку цивілізації темпи та масовість процесів міграції інтенсифікуються. Тому розгляд сутності еміграційного явища потребує детального наукового обґрунтування.